

שואל פרק שלשה ועשרים שבת

שאל פרק שלשה ועשרים שבת

קנב.

עין משפט נר מצוה

של צים הכסא. מתוך יסורין: של פירות. כגון ריש חרדל: הסלים. ליפלאנק"ש: והללעות. שהן שומרין בני המעיים ומיותו של אדם וסוגרין בעדם: אלו שוקיים. שחמו של אדם נסמך עליהם: לצי צינור. מקום העשוי להמוכח שם לזקוקים וצייתוסוס^ט עם ישראל במתקראות: עור סגל. החר נעשה שלג כלומר ראשי לצן: סחרוני גלידין. סביבותיו של הר מלאו קרח כלומר שפמי וקני הלצניו: לנצוה לא נחנין. קולי אינו נשמע: טחנופי. השינים: אדלא אבידנא בחישנא. אחר מה שלג אכז ממני איני מפשפש. מרוב זקנה אני הולך שחוח ומנענע ונראה כמי שמצקש דינר הנאכז לו: סרפי טבא מסלם. טוויס צ' הרגלים של ימי חברות מג' של זקנה שררין נשמע עם רגליו: ווי לה. חבל עליה כלומר יש לו להתאונן ולנעוק ווי ההולכת ואינה חוזרת: לילנא דוורדא. נזר של וורד: חילפי. אורטיטא^ז: דוק צנכי ופסכה צניגרי. אכול הרצה וממלא האכלה צפסיעומין שיחוק כחן. דוק כמו אכלה מדקה ודמלא^ז לשון כוסס: שני שקי. פתח פיך: גווא. סריס ודקוי היה: מהכל לקחינא כמה הוי. כמה מהלך יש מלאן עד הקרת. ולהקניטו על קרחתו נמכוון: כמהכל לגווינא. כמו שמלאן עד הסריס: אמר ליה דקוי צרהא קרחה צארצעה. שהקרת לקוח צארצע. צרהא קרחה הוא עז על שם שאינו מלוכז צלמז כחל קרוי קרחה: אמר ליה. רבי יהושע: עיקרא שליפא. שה שניציו עקרים ומתוקין לוקינין צשמנה: חוייה. קרחה מלויינא. אתה הקרת צמריצה אתה צלח עמדי צממה: אמר לו רבי יהושע עיקרא שליפא טוכה. אתה הסריס להקניטני ולהמוכח עמי צחת: לא הקנלנו פניך.

לא הקנלת פני. ודרך עונה קאמר ליה: סלעים. קטונים נעשו גבוהים זקנתי: קרוצים. נדמין לי כרחוקים: שפים נעשו לי שלג. שררין איני משענת: משים שלום צביים. אבר תשמיש: לישראל אחרינא קרוצים נעשו רחוקים. מרוב חלשות של אדם כשמוקין לרין להחיק רגליו זה מזה: שאינו עומן. שאין בני מעיו עומיני אכילתו: קורקנן. הוא המסס שקורין צינפי^ז: כל צנוס השי. כל קולות של שיר הויין ליה שומה: שדעקן של זקנים משפוט. דכתיב האדע צין טוב לרע וזקנה מרובה קאמר: מסרפוט. מתצקעות. כמו מנעל המרופט (נעל דף קפא): מסכרדות. כמו ואלזיו הכזד (ישעיה ו): שנוף. כמו קוס שנוף צמלמה (ירמיה ח) להוט אחר הכזד ורודף: ועטם זקנים יקת. וע"כ מדקשי קראי אהדי מד אבידנא בחישנא^ז תניא רבי יוסי בר קיסמא אומר טבא תרי מתלת ווי לה לחדא דאולא ולא אתיא מאי היא א"ר חסדא ינקותא כי אתא רב דימו אמר ינקותא כלילא דוורדא סבורתא כלילא^ז דחילפא תנא משמיה דרבי מאיר דוק בככי ותשכח בניגרי שנאמר^ז ונשבח עלם ונהיה טובים ורעה לא ראינו א"ל שמואל לרב יהודה^ז שינא שרי שקר ועייל לחמך עד ארבעין שנין מיכלא מעלי מבאן ואילך משתי מעלי א"ל ההוא גוואה לר' יהושע בן קרחה מהכא לקרחינא כמה הוי א"ל כמהכא לגווינא א"ל צדוקי ברחא קרחה בארבעה אמר ליה^ז עיקרא שליפא בתמינא חזייה דלא סיים מסאניה א"ל דעל סום מלך דעל חמור בן חורין ודמגעלי בריגלוהי בר איניש דלא הא ולא הא דחפיד וקביר טב מיניה א"ל גווא גווא תלת אמרת לי תלת שמעת הדרת פנים זקן שמחת לב אשה^ז נחלת ה' בנים ברוך המקום שמנעך מכולם א"ל קרחה מצויינא אמר ליה עיקרא שליפא תוכחה א"ל רבי לר' שמעון בן חלפתא מפני מה לא הקבלנו פניך ברגל

כח א מ"י פ"ד מהלכות
דמות הל"ע טור
ש"ע א"ח ס"מון רמ סעף
ד:
כ"ב ב מ"י פ"ד מהל' אכל
הכלט ד פ"ג ע"ג פ"ג
טו"ש"ע י"ד פ"י ש"ע סעף
ג ונכרד אלפס מ"ק פ"ג
דל"ז א"ל ונכרדש שס סימן
פ"ט:

תורה אור השלם

- 1 ביום ששנו שמי' הבית והתענות אנשי החיל ובטלו התחמת כי מעטו וחקשו דראות בארבות: קהלת יב ג
- 2 כי עשה נעשה את כל הדרך אשר יקא מפניו לקשר למלכת השמים והסוף לה נקסם כאשר עשיתו אגרתו ואבתיו מלכתי ושרתי בערי יהודה ובחנות ירושלה ושבוע לחם ונהיה טובים ורעה לא ראיתי ירמיהו מר יז גהה צ"ח תלתי ג' בנים שקר פרי הבטן תהלים כג ג 4 ויבטן דלמיס בשוק בשפל קול וטחנה וקול כל לקול הצפור וישחו כל בנות השיר: קהלת יב ד 5 בן שנמיס שנה אנכי היום האדע בין טוב לרע אם יטעם עבדך את אשר אכל ואת אשר אשתה אם אשמע עוד בקול שרים ושרות וקחתי זיהה עבדך עד למשא אל ארתי הולך: שמואל ב יט לו 6 בישישם חכמה וארץ ימים תבונה: איוב יב יב 7 מסיר שפתה ללאקמים וטעם זקנים יקד: איוב יב כ 8 ומבה יראו ותתחמתם בדרך ויגאין השקד ויתפלל וחקב ויחפר ויביתו בי הלק האדם אכל בית עולמו וקבבו בישוק והספידים:
- 9 כי הוא אמר ויהי הוא יצא ויעמל: תהלים לג ט 10 והסר פעם מלפך והעבר רעה מבשרך כי תילדות ותשררות הכל: קהלת יא א
- 11 אך בשרו עליו יקא ונפשו עליו תאכל: איוב יד ככ 12 וקבו עד ג'ן וקאסד אשר בעבר הדרך ויספרו שם מספר גדול וקבר מאד וישע לאביו אבל שבעת ימים: בראשת נ י

רב נסים גאון

אמר לה סלעים נעשין גבורים. כמו שנאמר אח"כ שאפילו בגששוית קטנה רומה עליו כהרי הרים. ושאר הענין פירשוהו במקצת ההגדה וכי אמרו, ורחוקים נעשו קרובים אלין עיני דהוון מייאן מרחוק אף מקורב ליינון תמאן, קרובים נעשו רחוקים אלין אודניא דהוון שמעין בחד ימן כדו אף במאה זימנין ליינון שפתי. ב' נעשו ג' חוטרת ותרין ריגילא, משים נעלו בבית בטל זו תאזה שהיא מלצה שלום בין איש לאשתו.

ישל בית הכסא רעות של סם ושל שחוק ושל פירות יפות יביום שיוועו שומרי הבית והתענות וגו' ביום שיוועו שומרי הבית אלו הכסלים והצלעות והתענות אלו שוקים ובטלו הטוחנות אלו שינים וחשבו הרואות בארבות אלו עינים א"ל קיסר לר' יהושע בן חנניה מ"ט לא אתית לבי אבידן א"ל מור תלג סחרוני גלידין כלבוהי לא נבחין טחנופי לא טוחנין בי רב אמרי אדלא אבידנא בחישנא^ז תניא רבי יוסי בר קיסמא אומר טבא תרי מתלת ווי לה לחדא דאולא ולא אתיא מאי היא א"ר חסדא ינקותא כי אתא רב דימו אמר ינקותא כלילא דוורדא סבורתא כלילא^ז דחילפא תנא משמיה דרבי מאיר דוק בככי ותשכח בניגרי שנאמר^ז ונשבח עלם ונהיה טובים ורעה לא ראינו א"ל שמואל לרב יהודה^ז שינא שרי שקר ועייל לחמך עד ארבעין שנין מיכלא מעלי מבאן ואילך משתי מעלי א"ל ההוא גוואה לר' יהושע בן קרחה מהכא לקרחינא כמה הוי א"ל כמהכא לגווינא א"ל צדוקי ברחא קרחה בארבעה אמר ליה^ז עיקרא שליפא בתמינא חזייה דלא סיים מסאניה א"ל דעל סום מלך דעל חמור בן חורין ודמגעלי בריגלוהי בר איניש דלא הא ולא הא דחפיד וקביר טב מיניה א"ל גווא גווא תלת אמרת לי תלת שמעת הדרת פנים זקן שמחת לב אשה^ז נחלת ה' בנים ברוך המקום שמנעך מכולם א"ל קרחה מצויינא אמר ליה עיקרא שליפא תוכחה א"ל רבי לר' שמעון בן חלפתא מפני מה לא הקבלנו פניך ברגל כדרך שהקבילו אבותי לאבותיך א"ל סלעים נעשו גבוהים קרובים נעשו רחוקים משתים נעשו שלש משים שלום בבית בטל: וסגרו דלתים בשוק וגו' אלו נקביו של אדם בשפל קול הטחנה בשביל קורקבן שאינו טוחן ויקום לקול הצפור שאפילו צפור מנערתו ומשנתו וישחו כל בנות השיר שאפילו^ז (קול שירים ושירות) דומות עליו כשוחה ואף ברזולי הגלעדי אמר לדוד^ז בן שמנים שנה אנכי היום האדע בין טוב לרע מכאן שדעותן של זקנים משתנות אם יטעם עבדך את אשר אוכל ואת אשר אשתה מכאן ששפתותיהן של זקנים מתרפמות אם אשמע עוד בקול שרים ושרות מכאן שאונייהם של זקנים מתכבדות אמר רב ברזולי הגלעדי שקרא הוה דההיא אמתא דהויא כי רבי בת תשעין ותרתין שנין והוה טעמא קורדא רבא אמר ברזולי הגלעדי שמופ בזמה הוה^ז וכול השמופ בומה^ז זקנה קופצת עליו תניא רבי ישמעאל ברבי יוסי אמר "תלמידי חכמים כל זמן שמוקינין חכמה נתוספת בהם שנאמר^ז ביישישים חכמה ואורך ימים תבונה ועמי הארץ כל זמן שמוקינין טפשות נתוספת בהן שנאמר^ז מסיר שפה לנאמנים ומעם זקנים יקח^ז גם מגבוה ייראו שאפילו גבשושית קמנה דומה עליו כהרי הרים ותחתתם בדרך בשעה שמהלך בדרך נעשו^ז (לו^ז) תוהים ויגאין^ז השקד זו קליבוסת ויסתבל החגב אלו עגבות ותפר האביונה זו חמדה רב כהנא הוה פסיק סידרא קמיה דרב כי מטא להאי קרא נגיד ואתנח אמר ש"מ בטל ליה חמדיה דרב אמר רב כהנא מאי דכתיב^ז כי הוא אמר ויהי זו אשה הוא צוה ויעמוד אלו בנים תנא אשה חמת מלא צואה ופיה מלא דם והכל רצין אחריה^ז כי הולך האדם אל בית עולמו א"ר יצחק^ז מלמד שכל צדיק וצדיק נותנין לו מדור לפי כבודו משל למלך שנכנס הוא ועבדיו לעיר כשהן נכנסין כולן בשער אחד נכנסין כשהן לנין כל אחד ואחד נותנין לו מדור לפי כבודו ואמר רבי יצחק מאי דכתיב^ז כי הילדות והשחרות הכל דברים שאדם עושה בילדותו משחיריים פניו לעת זקנתו ואמר רבי יצחק קשה רימה למת כמחט בבשר החי שנאמר^ז ויעש לאביו אבל שבעת ימים אמר רב יהודה דמת שאין לו מנחמין הולכין^ז בני אדם וישבין במקומו ההוא דשכיב בשבבותיה דרב יהודה לא היו לו מנחמין כל

כדרך שהקבילו אבותי לאבותיך א"ל סלעים נעשו גבוהים קרובים נעשו רחוקים משתים נעשו שלש משים שלום בבית בטל: וסגרו דלתים בשוק וגו' אלו נקביו של אדם בשפל קול הטחנה בשביל קורקבן שאינו טוחן ויקום לקול הצפור שאפילו צפור מנערתו ומשנתו וישחו כל בנות השיר שאפילו^ז (קול שירים ושירות) דומות עליו כשוחה ואף ברזולי הגלעדי אמר לדוד^ז בן שמנים שנה אנכי היום האדע בין טוב לרע מכאן שדעותן של זקנים משתנות אם יטעם עבדך את אשר אוכל ואת אשר אשתה מכאן ששפתותיהן של זקנים מתרפמות אם אשמע עוד בקול שרים ושרות מכאן שאונייהם של זקנים מתכבדות אמר רב ברזולי הגלעדי שקרא הוה דההיא אמתא דהויא כי רבי בת תשעין ותרתין שנין והוה טעמא קורדא רבא אמר ברזולי הגלעדי שמופ בזמה הוה^ז וכול השמופ בומה^ז זקנה קופצת עליו תניא רבי ישמעאל ברבי יוסי אמר "תלמידי חכמים כל זמן שמוקינין חכמה נתוספת בהם שנאמר^ז ביישישים חכמה ואורך ימים תבונה ועמי הארץ כל זמן שמוקינין טפשות נתוספת בהן שנאמר^ז מסיר שפה לנאמנים ומעם זקנים יקח^ז גם מגבוה ייראו שאפילו גבשושית קמנה דומה עליו כהרי הרים ותחתתם בדרך בשעה שמהלך בדרך נעשו^ז (לו^ז) תוהים ויגאין^ז השקד זו קליבוסת ויסתבל החגב אלו עגבות ותפר האביונה זו חמדה רב כהנא הוה פסיק סידרא קמיה דרב כי מטא להאי קרא נגיד ואתנח אמר ש"מ בטל ליה חמדיה דרב אמר רב כהנא מאי דכתיב^ז כי הוא אמר ויהי זו אשה הוא צוה ויעמוד אלו בנים תנא אשה חמת מלא צואה ופיה מלא דם והכל רצין אחריה^ז כי הולך האדם אל בית עולמו א"ר יצחק^ז מלמד שכל צדיק וצדיק נותנין לו מדור לפי כבודו משל למלך שנכנס הוא ועבדיו לעיר כשהן נכנסין כולן בשער אחד נכנסין כשהן לנין כל אחד ואחד נותנין לו מדור לפי כבודו ואמר רבי יצחק מאי דכתיב^ז כי הילדות והשחרות הכל דברים שאדם עושה בילדותו משחיריים פניו לעת זקנתו ואמר רבי יצחק קשה רימה למת כמחט בבשר החי שנאמר^ז ויעש לאביו אבל שבעת ימים אמר רב יהודה דמת שאין לו מנחמין הולכין^ז בני אדם וישבין במקומו ההוא דשכיב בשבבותיה דרב יהודה לא היו לו מנחמין כל

דברי הריס הם שבקשו להודיעו כי השלוק ביוקר יותר מן הקרח, ילמדנו רבינו, איך שליפא בתמינא, פ' עור חיש נתוק בציצים בשמנה כספים, שמבקשין אותו לעשותו נודות של שמן, חזייה דלא מסים מסאניה, פירוש ואהו יתף כר, א"ל קרחה מצוי, פ' א"ל קרחה מריבה תחרה, כדכתיב הן לריב ומצה וגו'. השיבו ר' יהושע תיש נתוק תוכחה, אינם דברי ריב אלא דברי תוכחה. מפני מה לא הקבלנו פניך, למה לא באת אלינו להתראות פנים, מיפן ששפתותיהן של זקנים מתרפמות, פ' מרטרפות, משרתות והוא מתרופפת אינם מתאמצת להסתם הפה בחזקה, גבשושית, פ' קליבוסת, פירוש (מן) [בין] הפקוקות, ומפורש כאלו טרפות תרבא דאקליבוסתא, ותפר האביונה זו חמדה, כמו בטלה ממנו תאות אשה, פ' טולנתא, כמו על שאין בה ממש.

(א) מ"י ד"א וטעא פ"י
(ב) פ' עניי קמטוסי עורין,
(ג) נעלל ג' ברכת טו,
עיונין גה. מניה טו: ר"ה
כד: כמטוסי צ"ד: ג' קדושין
לג: ניטק עמי: צ"ק ד: טו:
לו: צ"צ קל: ע"ז טו:
קמטדרין פ: כריתות יט: מה:
י. ח. ס. ה. ג. (ד) ז"ל קאק ע"י
בערוך, (ה) ז"ל קול שריס
ותרות, (ו) מפעית ה"ל:
(ז) נקניס ספ"ג ע"ש
ונמפשא, (ח) נהרנט ע"ש
ויחד ומה ערוך, (ט) ע"י
מ"ר קולא פ' י"ח, (י) צ"מ
כמפ"ג, (יא) כריתות יח: נעל י"ג:
(כ) נכ"א: שם המינים
והסמיים,

הגרות הב"ח
(ה) ג' נעש לבו מוסיס
מוסיס ויגאן השקד:

לעני רש"י
ליפלאנק"ש (פלקנ"ש),
כסלים (השחרים הפנינים
של היד סמוך ללחה),
אורטיטא ש' סרפידים,
צינפי"ל הקיבה
השלישית של מעלי גיהה,
הנק"א י"ד.

רבינו חננאל

א"ל קיסר לר' יהושע מ"ט
לא אתית לבי אבידן. פ' בי
אבידן, בית שמתקבצין ונתין
החכמים ונרשין ונתיבין
דביני כל אומה ולשון,
השיבו ר' יהושע טור הלך,
סחרוני גלידין, כלבוהי לא
נבחין, טחנופי לא טוחנין,
כבי רב אמרי (או לא
או רבי) פ' בו, אדלא
אבדן בחשקאן, ויחזיק
הוה כההו שלג דומה
האדם להר, כלומר בארבעה
כיסות השיבה, וסביבותיה
שחן הלחיים נעשו גלידין,
הוה קרחה נעקרה לגד,
והקרו והלשון אינן מומיין
קול, ככי שתינים אינן
טוחנין המאכל. אדלא אבדן
בחשקאן, כלומר הוקן שאינו
מכיר מה שבפניו מתיירא
שמי יכר ראשו באבן או
בכיוצא בה, וממש כהו
ונראה כאלו ממש בדבר
שאבד לו והוה כמין ממשש
הוקן מה שלא אבד, טבי
תרי מתלת, פ' יוהר הוא
טוב המהלך על בי רגליו
מן הוקן שצריך משען כגון
מקל או שבט להישען עליו
והוה כמו רגל שלישי. חבל
על דאולא ולא תאמי, פ'
הבחרות הולכת כשיוקין
האדם ואינה חוזרת אליו,
ינקותא כלילא דוורדי,
הבחרות כיצד של וורד
ירחו נודף, ושל זקנה כתי
של חילף שירוח מאוס,
דוק בככי ותשכח בגינך,
טוחן בככי בשניים, כלומר
אכול כדי שיהיה לך ג' חבל
הולך ברקלין, א"ל ההוא
גווא, חתך הנהרות והא
סריס, א"ל ל' יהושע
בן קרחה מהכא לקרחינא
כמה הוי, ע"כ אמר ליה
ברחא קרחה בארבע, פ'
(או) [ערוך] ככש גדול ב'
כספיים, השיבו ר' יהושע
(דבריהם ומייתין שגם אילו
דברי הריס הם שבקשו

להודיעו כי השלוק ביוקר יותר מן הקרח, ילמדנו רבינו, איך שליפא בתמינא, פ' עור חיש נתוק בציצים בשמנה כספים, שמבקשין אותו לעשותו נודות של שמן, חזייה דלא מסים מסאניה, פירוש ואהו יתף כר, א"ל קרחה מצוי, פ' א"ל קרחה מריבה תחרה, כדכתיב הן לריב ומצה וגו'. השיבו ר' יהושע תיש נתוק תוכחה, אינם דברי ריב אלא דברי תוכחה. מפני מה לא הקבלנו פניך, למה לא באת אלינו להתראות פנים, מיפן ששפתותיהן של זקנים מתרפמות, פ' מרטרפות, משרתות והוא מתרופפת אינם מתאמצת להסתם הפה בחזקה, גבשושית, פ' קליבוסת, פירוש (מן) [בין] הפקוקות, ומפורש כאלו טרפות תרבא דאקליבוסתא, ותפר האביונה זו חמדה, כמו בטלה ממנו תאות אשה, פ' טולנתא, כמו על שאין בה ממש.